

Raadsvoorstel

Datum vergadering : 25 mei 2021
Registratie nummer : GZDGWB/154980/155006
Voorstelnummer : RV2021/046
Portefeuillehouder : Annet IJff
Bijlage(n) : 2
Onderwerp : Regionale Adaptatie Strategie en Samenwerkingsagenda.

Onderwerp

Regionale Adaptatie Strategie en Samenwerkingsagenda.

Beslispunten

1. De Regionale Adaptatie Strategie "Rivierengebied Klimaatbestendig, samen aan de slag!" vast te stellen
2. De Regionale Samenwerkingsagenda "Rivierengebied Klimaatbestendig, samen aan de slag!" vast te stellen

Inleiding

Medio 2020 (30 juni) stuurden wij u een raadsinformatienota waarin wij u informeerden over de stappen die wij als regio Rivierenland nemen om het klimaatadaptatie beleid voor Rivierenland op te zetten en waar we ons bevonden in dat proces. Het eindconcept van de Regionale Adaptatie Strategie (RAS) "Rivierengebied Klimaatbestendig, samen aan de slag!" is u toen ter kennisname meegezonden. In dit voorstel leggen wij u nu de RAS inclusief de Samenwerkingsagenda ter vaststelling voor. Wij lichten verder toe welke stappen we tot nu toe hebben genomen, waar we nu staan in het proces en welke stappen we in de komende periode gaan zetten.

Wat hebben we gedaan tot nu toe?

In 2019 is een regionale stresstest uitgevoerd en is een regionale klimaateffectatlas ontwikkeld die aanduidt welke gebieden en locaties kwetsbaar zijn voor de klimaatthema's "wateroverlast", "verdroging", "hitte" en "overstromingen". Deze regionale atlas legt de nadruk op de regionale verbanden. Verder hebben we eind 2019 en begin 2020 een viertal bijeenkomsten georganiseerd met onder meer gemeenten, waterschap, provincie, woningcorporaties, GGD, landbouworganisaties, natuur- en milieuorganisaties en ontwikkelende partijen. We brachten daarbij de risico's, opgaven en ambities rondom klimaatadaptatie in onze regio in kaart. Dit resulteerde in een door betrokkenen opgestelde Regionale Adaptatie Strategie (hierna: RAS) voor onze regio. Daarin zijn de regionale ambities en opgaven van klimaatverandering en de benodigde maatregelen verwoord.

Waar staan we nu?

De definitieve versie van de RAS bieden wij u nu ter vaststelling aan (Bijlage 1). Om de samenwerking en uitvoering in het kader van de RAS richting te geven hebben overheden en belanghebbenden de regionale Samenwerkingsagenda "Rivierengebied Klimaatbestendig, samen aan de slag!" opgesteld (Bijlage 2). Dit document beschrijft wat we in de regio gaan doen om de komende jaren beter bestand

te zijn tegen de negatieve effecten van klimaatverandering. Hierin zien we het woord 'samen' heel breed, iedereen die wil, mag zich aansluiten en zijn steentje bijdragen aan een klimaatbestendig Rivierenland.

In de samenwerking laten we zien wat de regio de komende drie jaar (2021-2023) op regionaal niveau op het gebied van klimaatbestendigheid gaat doen. In de RAS zijn verschillende doelen en acties opgenomen, waarvan we negen speerpunten naar voren hebben gehaald. Met deze speerpunten gaan we als eerste aan de slag en daar zetten we de komende jaren ook de meeste energie op.

Vertegenwoordigers vanuit de overheden én belanghebbenden werken de speerpunten verder uit en gaan er mee aan de slag.

Door de komende jaren als regio met deze speerpunten te starten verwachten we een start te kunnen maken met de invulling van de strategie uit de RAS.

In onze regio beginnen we niet bij nul. Op tal van plekken zijn overheden en belanghebbenden al aan de slag en lopen er projecten en initiatieven die bijdragen aan een klimaatbestendiger regio. Er is veel ambitie, maar tegelijkertijd is er niet altijd (direct) voldoende capaciteit om er groots mee aan de slag te gaan. We kijken daarom hoe we acties zo effectief en efficiënt mogelijk kunnen oppakken om versnelling te bereiken. We maken nu een begin.

Vanaf 1 januari 2021 kunnen gemeenten, provincies en waterschappen in regionaal verband gebruikmaken van de Impulsregeling klimaatadaptatie. Het Rijk stelt geld beschikbaar om concrete adaptatiemaatregelen versneld uit te voeren en om al geplande ruimtelijke maatregelen uit te breiden met adaptatiemaatregelen of om nieuwe adaptatiemaatregelen op te pakken. Kortom, een kans om een plus te zetten op onze inspanningen om Rivierenland klimaatadaptief te maken. Voor de werkregio Klimaat Actief Rivierenland is € 4.247.000 aan Impulsgelden beschikbaar voor de periode tot en met 2027. Gemeente West Betuwe kan aanspraak maken op een gereserveerd bedrag van €611.852,- van de impulsregeling.

Wat zijn de vervolgstappen?

De RAS & samenwerkingsagenda moet door alle betrokken gemeenteraden en het algemeen bestuur van waterschap Rivierenland worden vastgesteld. Vervolgens zal van de samenwerkingsagenda een opgemaakt document gemaakt worden. Daarna worden beide documenten aan de betrokken belanghebbenden voorgelegd. Na de zomer willen we een brede regionale bijeenkomst organiseren ter bekrachtiging van de regionale samenwerking en als aftrap voor het vervolg. De stuurgroep SNR (Samenwerken in Netwerken Rivierenland) zal als opdrachtgever van het proces (minimaal) 4 maal per jaar overleggen over de voortgang, de bijsturing en de actualisatie van de Samenwerkingsagenda en daarnaast over de aanvraag van de impulsgelden. De betrokken belanghebbenden zijn vertegenwoordigd via een adviesgroep die (minimaal) 1 maal per jaar overlegt voert met de stuurgroep.

Regionale raadsbijdrage

Het streven is om dit jaar nog een digitale regionale raadsbijeenkomst te organiseren om u verder bij te praten en om lokale aandachtspunten te inventariseren voor de opstelling van de uitvoeringsprogramma.

Lokale Adaptatie Plan

Naast het regionale spoor (RAS) werken we ook aan het lokale spoor, de Lokale Adaptatie Strategie (LAS). Daarin geven we op lokaal niveau vorm en inhoud aan de klimaatadaptatie opgave. Hierbij sluiten we aan bij de speerpunten zoals deze in het Regionale Adaptatie Strategie en Samenwerkingsagenda benoemd. Veel van deze opgaven moeten immers uiteindelijk landen en verankerd worden in lokaal beleid en werkprocessen. Deze leggen wij in een separaat raadvorstel aan u voor.

Samenvatting

De effecten van klimaatverandering houden niet op bij de gemeentegrenzen, ze zijn gebiedsoverstijgend, en daarom werken negen gemeenten, de provincie Gelderland, Waterschap Rivierenland en tal van belanghebbenden samen om de regio Rivierenland klimaatbestendig en waterrobuust te maken. Om dit te bereiken hebben deze partijen samen een Regionale (klimaat) Adaptatie Strategie (RAS) Rivierenland opgesteld. In deze RAS zijn verschillende opgaven geformuleerd en die opgaven zijn vertaald naar negen speerpunten waar we de komende drie jaar (2021-2023) samen mee aan de slag gaan. De negen speerpunten zijn vastgelegd in de Samenwerkingsagenda regio Rivierenland. In de samenwerking laten we zien wat de regio de komende drie jaar (2021-2023) op regionaal niveau op het gebied van klimaatbestendigheid gaat doen.

Besluitgeschiedenis

1. 2015: Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie.
2. 2018: Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie.
3. 2018: Bestuursakkoord klimaat adaptatie (alle overheden)
4. 2019: Samenwerking werkregio KAR, incl. financiële bijdrage. (via het vastgestelde WRP Water en Rioleringsplan)
5. 2020: Het eindconcept van de Regionale Adaptatie Strategie (RAS) "Rivierengebied Klimaatbestendig, samen aan de slag!" is ter kennisname aangeboden aan het bestuur (college en raad) van de samenwerkende partijen in de regio Rivierenland.

Beoogd effect

Commitment krijgen dat gemeente West Betuwe samen in de regio verder werkt aan een uitvoeringsprogramma met belanghebbenden. Daarmee vanaf nu klimaatadaptief handelen en in 2050 klimaatadaptief ingericht zijn en de bewustwording van klimaatverandering en de urgentie tot klimaatadaptatie bij alle betrokkenen vergroten.

Argumenten

1.1. We moeten ons aanpassen aan het klimaat.

Ook in de regio Rivierenland hebben we steeds vaker te maken met de effecten van klimaatverandering. Op basis van de uitgevoerde regionale stresstesten in de regionale klimaateffectatlas (Werkregio Klimaatactief Rivierenland) en de risicodialogen is de constatering dat Rivierenland gevoelig tot zeer gevoelig is voor wateroverlast, droogte, hitte en overstroming. Dit vraagt dat wij (overheden, belanghebbenden, inwoners en ondernemers) ons aanpassen, met het oog op een

vitale en toekomstbestendige regio met een fijn leef- en werkklimaat. De RAS beschrijft niet alleen de effecten waar wij als regio mee worden geconfronteerd, maar ook de ambities en opgaven waar we voor staan. De strategie richt zich op de opgaven die binnen onze eigen invloedssfeer liggen en waar we iets aan kunnen doen in termen van voorkomen of reguleren. De samenwerkingsagenda beschrijft wat we in de regio gaan doen om de komende jaren (2021-2023) beter bestand te zijn tegen de negatieve effecten van klimaatverandering.

1.2 De regionale aanpak zorgt ervoor dat we klimaatadaptatie lokaal sneller kunnen implementeren.

Klimaatverandering houdt geen rekening met gemeentegrenzen en gelet op de schaal waarop de effecten merkbaar zijn, is het logisch om klimaatadaptatie vanuit een regionale aanpak aan te vliegen. Bij de uitvoering en bijsturing van de Samenwerkingsagenda 2021-2023 ligt de nadruk op het op regionaal niveau oppakken van een aantal onderwerpen, de speerpunten, om op die onderwerpen door organisaties binnen de hele regio versnelling en verdieping te kunnen bereiken. Voordelen van deze regionale aanpak hebben te maken met efficiëntie (tijd en financiën), een sterke(re) onderhandelingspositie, inspiratie en het delen van kennis en de goede voorbeelden (kwaliteit). Uiteraard kennen deze op onderdelen ook een lokale uitwerking. We pakken regionaal op waar het kan en waar het efficiënt is en zorgen voor verbindingen met de lokale aanpakken. Zo hoeven individuele overheden en belanghebbenden niet steeds zelf het wiel uit te vinden, maar maken we gebruik van elkaars kennis en ervaringen. Met deze regionale aanpak versterken we de maatregelen van de individuele overheden en belanghebbenden. Via het lokale spoor geven wij deze regionale strategie verder vorm en inhoud via de Lokale Adaptatie Strategieën met een uitvoerings- en investeringsagenda.

1.3. Klimaatbewustzijn moet een vanzelfsprekend onderdeel worden van al ons beleid en handelen.

Op korte termijn richten wij ons op bewustwording en het vergroten van de urgentie tot klimaatadaptatie. Dit moet er toe leiden dat we klimaatadaptatie verankeren in ons beleid en ons concrete handelen. We vraagt om een andere manier van denken en samenwerken. Samen naar beste weten beslissingen durven nemen, op basis van beperkte kennis en in de wetenschap dat de toekomst onvoorspelbaar is. We richten ons daarbij op de korte termijn eerst op de meest urgente opgaven en de makkelijke oplossingen ("laaghangend fruit"). We koppelen klimaatadaptatie aan kansen op meerdere andere terreinen.

2.1. Het opstellen van de RAS & Samenwerkingsagenda is een eerste stap.

De uitwerking van de opgaven en maatregelen, bepaalt of wij er in slagen om ons aan te passen aan klimaatverandering. De volgende stap in het proces rondom deze RAS is de Samenwerkingsagenda. In deze agenda geven we aan wat wij in de regio in de komende 3 jaar (2021 – 2023) gaan doen als overheden en belanghebbenden. Daarmee versnellen we dat onze regio zich aanpast aan het veranderende klimaat. De Samenwerkingsagenda behandelt onder andere de aanleiding en landelijk kader, de stap van RAS naar Samenwerkingsagenda, de speerpunten en financiering en monitoring.

2.2 Overheden zorgen vanuit hun wettelijke taak voor agendering en coördinatie

Vanuit het bestuursakkoord Klimaatadaptatie hebben alle overheden de taak gekregen om Nederland in 2050 water- en klimaatrobust te hebben ingericht. De basis hiervan ligt in de grondwet verankerd in

artikel 21, waarin staat dat de overheid de zorg draagt voor de bewoonbaarheid van het land en de bescherming en verbetering van het leefmilieu.

Vanuit de werkregio Klimaat Actief Rivierenland (KAR) zorgen we als negen gemeenten, het Waterschap Rivierenland en de provincie Gelderland gezamenlijk voor agendering, afstemming en waar nodig regie. Dit doen we in een stuurgroep met alle wethouders en bestuurders die klimaat óf water in de portefeuille hebben. De stuurgroep bepaalt jaarlijks de inzet en middelen voor de samenwerkingsagenda en bewaakt de regionale voortgang. Deze vormt het aanspreekpunt voor het Rijk. De stuurgroep wordt gevoed door de regionale netwerkgroep KAR, bestaande uit medewerkers van de betrokken overheden. Hierin zorgt het Waterschap samen met de gemeente West-Betuwe voor de ambtelijke coördinatie. Jaarlijks zal er een voortgangspresentatie, bijsturingsoverleg en indien wenselijk een geactualiseerde samenwerkingsagenda worden opgeleverd/georganiseerd.

2.3 Samen met Belanghebbenden

De overheden kunnen het niet alleen. Belanghebbenden zoals woningcorporaties, ontwikkelaars en bouwers, bedrijven, de land- en tuinbouwsector, natuur- en landschapsorganisaties, de GGD, onderwijs- en kennisinstellingen, drinkwaterbedrijven, hoveniers en de Veiligheidsregio zijn stuk voor stuk onmisbaar bij het werken aan klimaatadaptatie. Veel partijen zijn al actief op dit terrein en we gaan gezamenlijk verder met de uitvoering. Er wordt een adviesgroep gevormd bestaande uit betrokkenen. De adviesgroep is gekoppeld aan de stuurgroep en we organiseren minimaal één keer per jaar een brede regionale bijeenkomst.

Kanttekeningen

1.1 Eigenaarschap van klimaatadaptatie moet worden verbreed.

De laatste jaren laten de perioden van extreme droogte en hitte zien dat klimaatadaptatie verder gaat dan omgaan met wateroverlast en overstromingen. Klimaatadaptatie gaat over het gebruik van het stedelijk en landelijk gebied in de breedste zin. Het heeft gevolgen voor nagenoeg alle beleidsterreinen (wonen, werken, gezondheid, natuur, milieu, sociaal domein). Dit betekent dan ook dat het eigenaarschap van klimaatadaptatie in de organisaties verbreed moet worden naar andere beleidsterreinen. Het is geen "klusje" wat door enkele medewerkers (er bij) gedaan kan worden. De opgave is groot, de impact nog lang niet te overzien en de huidige middelen bij de overheden en belanghebbenden zijn beperkt. Zo beperkt dat we noodgedwongen slechts een aantal speerpunten zullen oppakken en hierin afgebakende maar relevante stappen te kunnen zetten. Zodat we ondanks de beperkte hoeveelheid tijd en geld toch substantiële vooruitgang kunnen boeken.

2.1. Samenwerking moet worden geborgd.

Deze RAS & Samenwerkingsagenda is ontstaan uit een intensieve samenwerking tussen partijen uit de regio, en ook voor de uitvoering is samenwerking een belangrijke voorwaarde. De kracht van veel oplossingsrichtingen zit juist in een gezamenlijke aanpak met alle betrokken belanghebbenden. Om met de beperkte middelen toch samen een zo groot mogelijke versnelling van de klimaatadaptatie aanpak in de regio te krijgen, zijn de taken zo veel mogelijk verdeeld. Zo kunnen per speerpunt een klein aantal organisaties met (ingehuurde) ondersteuning activiteiten organiseren en resultaten boeken waar alle partijen hun voordeel mee kunnen doen. Per speerpunt is in een factsheet

aangegeven welke organisaties zich de komende jaren zullen inzetten voor welke speerpunten en andere taken in het proces.

Financiën

Voor het proces van de Samenwerkingsagenda wordt uitgegaan van een gezamenlijk maximum jaarbudget van € 165.000 voor de jaren 2021, 2022 en 2023. Wat gelijk staat aan maximaal €15.000 per jaar per gemeente, het waterschap en de provincie. Jaarlijks wordt in de stuurgroep SNR de gedetailleerde begroting en de jaarrekening ter vaststelling voorgelegd.

In het WRP is een structureel bedrag van 50.000 euro opgenomen voor klimaatmaatregelen waaruit dit gedekt kan worden.

In het Lokale Adaptatie Plan wordt nader op de financiële gevolgen ingegaan.

Vanaf 1 januari 2021 kunnen gemeenten, provincies en waterschappen in regionaal verband gebruikmaken van de Impulsregeling klimaatadaptatie. Het Rijk stelt geld beschikbaar om concrete adaptatiemaatregelen versneld uit te voeren en om al geplande ruimtelijke maatregelen uit te breiden met adaptatiemaatregelen of om nieuwe adaptatiemaatregelen op te pakken. Kortom, een kans om een plus te zetten op onze inspanningen om Rivierenland klimaatadaptief te maken. Voor de werkregio Klimaat Actief Rivierenland is € 4.247.000 aan Impulsgelden beschikbaar voor de periode tot en met 2027. Gemeente West Betuwe kan aanspraak maken op een gereserveerd bedrag van €611.852,- van de impulsregeling op basis van 33% rijks financiering en 67% cofinanciering. De cofinanciering kan uit diverse beleidsprogramma's komen. Gemeente West Betuwe is penvoerder van de werkregio Klimaat Actief Rivierenland.

Communicatie

De raadsleden worden naast de lokale communicatiekanalen via een regionale nieuwsbrief periodiek geïnformeerd over de RAS & Samenwerkingsagenda. Aanvullend op de lokale bijeenkomsten van de gemeenteraad wordt er een digitale regionale raadsbijeenkomst georganiseerd om de raadsleden nader te informeren.

Via het regionale communicatiespoor zullen ook persberichten worden opgesteld om onze inwoners hierover te informeren.

Uitvoering/Planning

De RAS en Samenwerkingsagenda wordt nu aan de verschillende overheden ter besluitvorming voorgelegd om deze voor de zomer vast te laten stellen.

Evaluatie

Het is onmogelijk om in 2021 een blauwdruk te maken voor de aanpak en uitvoering van klimaatadaptatie tot 2050. Inzichten en omstandigheden veranderen met de tijd. Daarnaast zullen er vanwege de financiële middelen ook prioriteiten gesteld moeten worden in de te nemen maatregelen en volgorde van de maatregelen. We werken in dit proces daarom met de Plan-Do-Check-Act (PDCA) verbetermethode om continue werk, prestaties en de organisatie te verbeteren en op een hoger plan te brengen. De PDCA-cyclus draagt bij aan het structureel oplossen van problematiek:

- Plan : plannen van activiteiten en stellen van doelen (wie, wat waar, wanneer, waarom en hoe). Jaarlijks actualiseren we de samenwerkingsagenda door actualisatie van de factsheets die bij de speerpunten behoren, zodat we weer met elkaar scherp hebben wat we gaan doen en hoe we dit organiseren.
- Do : uitvoeren van de geplande activiteiten (actiepunten voor verbetermogelijkheden toepassen). We gaan met de speerpunten aan de slag zoals beschreven in de factsheets die bij de samenwerkingsagenda horen.
- Check : nagaan in hoeverre de afgesproken doelen zijn gerealiseerd (uitkomsten evalueren). Jaarlijks evalueren we de voortgang van de speerpunten door het opstellen van een voortgangspresentatie die gedeeld wordt met alle betrokkenen
- Act: analyse van afwijkingen en aanpassen van het proces (standaardiseren, integreren en bijsturen). Middels één of meerdere regionale bijeenkomsten analyseren we de voortgang en bespreken we gewenste aanpassingen in de komende jaren om de geformuleerde doelen te kunnen halen.

Elk jaar doorlopen we bovenstaande stappen en stellen we zo nodig de samenwerkingsagenda bij.

Risicoparagraaf

Risico omschrijving	Soort risico	Kans	Effect	Beheersingsmaatregel
Onvoldoende tijd van de interne organisatie om aan te haken bij de geselecteerde thema's	capaciteit (financiën)	hoog	Afspraken uit de samenwerkingsagenda worden niet gehaald	Naast budget ook tijd /gelegenheid bieden aan vakspecialisten vanuit bestuur en management.
Beperkte commitment en focus binnen de organisatie door het grote scala aan organisatie brede opgaves	Beleid	hoog	Afspraken uit de samenwerkingsagenda worden niet gehaald	Prioritering en sturing vanuit bestuur en management

Burgemeester en wethouders van de gemeente West Betuwe
de secretaris, Karen Coesmans
de burgemeester, Servaas Stoop

Raadsbesluit

De raad van de gemeente West Betuwe;

gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van 13 april 2021,

besluit:

1. De Regionale Adaptatie Strategie "Rivierengebied Klimaatbestendig, samen aan de slag!" vast te stellen.
2. De Regionale Samenwerkingsagenda "Rivierengebied Klimaatbestendig, samen aan de slag!" vast te stellen.

Aldus besloten in de openbare vergadering van 25 mei 2021, nummer 2021/046,

de griffier,
Hans van der Graaff

de voorzitter,
Servaas Stoop